

RETEN I VIBORG DOM

afsagt den 19. august 2022

Sag BS- -VIB - Hovedsagen

Sagsøger, Forsikring
(advokat Jacob Fenger)

mod

Selskab A/S
(advokat Jakob Sønder Larsen)

og

Sag BS- -VIB - Adcitationssagen

Selskab A/S
(advokat Jakob Sønder Larsen)

mod

Adciterede, Forsikring
(advokat Simon Ramlau-Hansen)

Denne afgørelse er truffet af dommer Anne-Vibeke Dolleris.

Sagens baggrund og parternes påstande

Under hovedsagen (BS), der er anlagt den 8. maj 2019, har sagsøgeren, Sagsøger, Forsikring

(herefter Sagsøger), nedlagt påstand om, at sagsøgte,

Selskab A/S (herefter **Selskab A/S** skal betale 2.113.029,07 kr. med procesrente af 2.054.316,69 kr. fra den 1. december 2018, subsidiært fra den 14. december 2018, af 35.003,13 kr. fra den 6. april 2021 og af 23.709,25 kr. fra den 11. maj 2021.

Påstanden er opgjort sådan:

"A" Opgørelse 2 x spærremuffer (bilag 16 og 22)	1.122.165,72 kr.
Entreprenøromkostninger, gravning 200 meter (bilag 11)	640.057,99 kr.
Øvrige eksterne udgifter (bilag 23)	35.003,13 kr.
Timeforbrug til projektering og eget tilsyn (bilag 24)	234.049,95 kr.
Vare – 3 x 1 leder PEX-kabel (bilag 11 og 25)	73.177 kr.
Fradrag – skrotværdi gamle oliekabler (bilag 26)	<u>- 15.134,00 kr.</u>
I alt	2.089.319,82 kr.
+ Opbevaring af kabel (bilag 27)	<u>23.709,25 kr.</u>
I alt	<u>2.113.029,07 kr.</u>

Selskab A/S har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært betaling af 437.741,08 kr.

Beløbet er opgjort således:

"A" Opgørelse 2 x spærremuffer (bilag 16 og 22) - opgjort inden dags- værdireduktion	502.384,50 kr.
Entreprenøromkostninger, gravning 200 meter (bilag 11) – opgjort inden dagsværdireduktion	661.532,00 kr.
Timeforbrug til projektering og eget tilsyn (bilag 24 – 201,5 timer x 375 kr.) – opgjort	

inden dagsværdireduktion	75.562,50 kr.
Vare – 3 x 1 leder PEX-kabel (bilag 11 og 25) - opgjort inden dagsværdireduktion	<u>138.600,00 kr.</u>
I alt	<u>1.378.079,00 kr.</u>
Dagsværdi reduktion på 70 %	413.423,70 kr.
Øvrige eksterne udgifter (bilag 23)	35.003,13 kr.
Opbevaring af kabel (bilag 27)	23.709,25 kr.
Fradrag – skrotværdi gamle oliekabler (bilag 26)	<u>- 34.395,00 kr.</u>
I alt	<u>437.741,08 kr.</u>

Under adcitationssagen (BS _____), der er anlagt den 18. februar 2020, har adcitanten, Selskab A/S nedlagt påstand om, at adciterede, Adciterede, Forsikring _____ (herefter Adciterede tilpligtes at friholde Selskab A/S for ethvert beløb inklusive renter og sagsomkostninger, som Selskab A/S måtte blive tilpligtet at betale Sagsøger _____ i hovedsagen, med fradrag af selvrisiko på 25.000 kr.

Adciterede har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært betaling af 437.741,08 kr.

Hovedsagen drejer sig om Sagsøger _____ regreskrav mod Selskab A/S i anledning af Selskab A/S beskadigelse af et 60 KV-kabel i forbindelse med Selskab A/S udførelse af underboring på Th. Sauers Vej i Aalborg den 25. oktober 2017. Det ødelagte kabel tilhører Sagsøger _____ kunde, Netselskabet "B" (herefter "B" _____).

Adcitationssagen drejer sig om, hvorvidt der er dækning under den hos Adciterede tegnede ansvarsforsikring, såfremt Selskab A/S i hovedsagen findes erstatningsansvarlig.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Forklaringer

Thorbjørn _____, Carsten _____, Michael _____, Torben _____, skønsmand Ernst _____ og Ole _____ har afgivet forklaring.

Thorbjørn har forklaret, at han stiftede Selskab A/S i 1997. Pr. 1. maj 2022 solgte han virksomheden til en svensk kapitalfond, og han er nu ansat som udviklingschef.

Nedlægning af ledninger ved hjælp af underboring har været muligt siden 1986.

Hans rolle i sagen var på kontoret. Selskab A/S laver kun boring i jord. Styret underboring bruges i stedet for at grave. Man graver kun et starthul og et sluthul, og så styres der derimellem. Det kan gøres meget præcist inden for 4-5 cm's nøjagtighed både vandret og lodret. Den tegning, der findes i ekstrakten side 170, viser hvordan styret underboring foregår.

Når man laver en styret underboring, har man et borehold på to personer. Den ene person styrer maskinen, og den anden person går på jorden. Personen på jorden følger hele tiden borehovedet på en boks, og han giver således manden på maskinen besked om, hvilken vej "han skal køre".

Når boreholdet kommer ud til kunden, gennemgås ledningsoplysningerne. Alle maskinerne har en kabelsøger. Det er en ekstra sikkerhed, der giver en ekstra kontrol af ledningsoplysningerne. Hvis oplysningerne ikke stemmer, skal entreprenøren lave et prøvehul. Hvis man er tæt på en ledning, f.eks. en vandleddning, skal der laves et prøvehul. Det kaldes frigravning. Det er entreprenøren, der skal foretage frigravning.

I den pågældende sag skulle Selskab A/S arbejde for "C"
Entreprenøren tog kontakt til Selskab A/S der således var underentreprenør.

Selskab A/S vidste 2-3 uger før, at der skulle bores. Det var kontoret, der vidste det, og kontoret gav ordren videre til boreholdet. Det borehold, der fik ordren, havde Michael som sjakbajs. Der er som nævnt to mand på boreholdet, men fordi det var en stor opgave, var der to borehold på den. Boreholdene fik opgaven 1-2 dage før, den skulle udføres. Boringen skulle foretages, fordi der skulle nedlægges gas og vand.

Tegningen, der fremgår af ekstrakten side 166, er lavet af Mogens, der var på Michael borehold. Mogens gik på jorden, mens Michael sad på maskinen. Tegningen er lavet efter, at boringen er foretaget.

Den ledning, som boreholdet skulle nedlægge, skulle ligge i græsribatten. Det fremgår af den nævnte tegning, og på det fremlagte foto fra Google Maps (ekstrakten side 320) kan man se vejens udformning, herunder græsribatten.

Ifølge ledningsoplysningerne (ekstrakten side 136-138) lå det pågældende 60 KV-kabel ovre ved hækken. Den boring, som Selskab A/S skulle foretage, var langt væk fra 60 KV-kablet. 60 KV-kablet var nok minimum 3-4 meter væk fra Selskab A/S tracé.

Starthullet var bredere end sluthullet. Starthullet havde en bredde på 2 meter og en længde på 1 meter, mens sluthullet havde en bredde på 3 meter og længde på 1-1½ meter. Sluthullet var så bredt, at man kunne arbejde i det.

60 KV-kablet var ifølge de oplysninger, som han fået, markeret på med spray på vejen, men det har han ikke selv set.

Selskab A/S fik ledningsoplysningerne fra entreprenøren. Selskab A/S fik også de fysiske tegninger.

Borerapporten (ekstrakten side 167) indeholder information vedrørende vandledninger. Efter at Mogens havde lavet søgning med søgeboksen, skrev Mogens oplysningerne ned i borerapporten. I henhold til virksomhedens kvalitetssikringssystem er borerapporten også en tjekliste over, hvad medarbejderne skal huske at tjekke af.

Det fremgår af ledningsoplysningerne (ekstrakten side 137), at 60 KV-kablet krydser Th. Sauers Vej, og der skulle derfor have været gravet fri det pågældende sted. Michael og Mogens skulle have opdaget det, og det er en fejl, at de ikke gjorde det. Han mener dog, at også entreprenøren og "C" har begået fejl, fordi de ikke havde nævnt, at 60 KV-kablet "knækkede" og dermed krydsede Th. Sauers Vej. Frigravningen, hvor 60 KV-kablet krydser Th. Sauers Vej, skulle være foretaget af entreprenøren.

Selskab A/S var involveret i udbedringsarbejdet. Ledningsejeren valgte dog at udskifte mere ledning end de beskadigede 280 meter, og Selskab A/S borede til den yderligere udskiftning. Selskab A/S fik 750-800 kr. pr. meter for boringen til den yderligere udskiftning ud over de 280 meter.

På ledningstegningerne er der ikke angivet dybder for ledninger og kabler. Det er kun Naturgas, der altid opgiver dybder.

Når der i borerapporten (ekstrakten side 169) står "SKAL være sat af", betyder det, at det skal være markeret på terræn.

Det er kontoret, der laver den overordnede planlægning. Detailplanlægningen står boreholdet selv for, når det har modtaget ledningsoplysningerne. Det er boreholdene vant til. Selskab A/S laver 10-20 boringer om dagen.

Carsten har forklaret, at han har været ansat i "B" i ca. 6 år. Han blev ansat den 1. september 2016. Før denne ansættelse var han ansat 25 år i energiforsyningen i Grønland. Han er uddannet elektriker og el-installatør.

"B" var på daværende tidspunkt ejet af "D" koncernen, hvor der kun var en person ansat. På skadestidspunktet fakturerede "D" videre til "B" Han var på daværende tidspunkt ansat som afdelingsleder med ansvar for drift og vedligehold af 60 KV-kabler. Konstruktionen med viderefakturering findes ikke mere.

60 KV-kablerne var olie kabler, og der var derfor monteret spærremuffer med en vis afstand for at styre kabeltrykket.

Det var dokumentationsafdelingen, der udleverede ledningsoplysningerne.

Selv om det pågældende 60 KV-kabel på boretidspunktet var uden spænding, modtog "B" en alarm på grund af manglende olietryk. Den var den måde, hvorpå han blev involveret i sagen. Der blev lavet en logbog over hændelsen. 60 KV-kablet var forsyningsmæssigt meget vigtigt, og udbedringen skulle derfor udføres straks. Der blev derfor kørt både overtid og weekendarbejde.

Først skulle 60 KV-kablet graves fri, og derefter skulle det frys på begge sider af skadestedet, så der ikke kunne løbe olie ud. De kontaktede "A" for reparationen. "A" foreslog, at der på strækningen fra skadestedet til første spærremuffe og på strækningen fra skadestedet til den anden vej op til toppen skulle ske udskiftning til et PEX-kabel, der herefter skulle kobles sammen med den gamle fladledning. Sammenkoblingen skulle afsluttes med en samlemuffe. Det vil sige, at der skulle bruges to nye samlemuffer.

Der blev dog valgt en anden løsning, hvor man i stedet udskiftede kablet ned til næste spærremuffe for at undgå flere samlemuffer. Derved sparede man en samlemuffe. Det merestykke kabel, der derved skulle udskiftes, var 300 meter ned ad Knud Rasmussens Vej. Merudgiften ud over muffer har "B" betalt.

Videredebiteringsfaktoren på ca. 12 % dækker sagsomkostningerne ved at videre sende fakturaerne. Videredebiteringssatsen var fastsat i økonomiafdelingen, og den dækker – efter hvad han ved – omkostningerne til viderefakturering.

"B" modtog et overslag fra "A" vedrørende to spærremuffer, men "B" valgte som nævnt at udskifte kablet over en længere strækning og derved spare en muffe. "B" modtog fra "A" en faktura, hvori der var anført to muffer. "B" gav "A" besked om, at der kun var tale om en muffe, og "B" fik en ny faktura vedrørende en muffe.

Det er rigtigt, at den fremlagte faktura (ekstrakten side 315-316) vedrører to muffe svarende til den oprindelige udbedringsmetode. "B" modtog en kreditnota og en ny faktura.

Udbedringsarbejdet blev udført af entreprenøren, der gravede op for at standse skadesomfanget. Herefter brugte "B" "E" til udskiftning på den oprindelige strækning på 280 meter. Fakturaerne herfor fremgår af ekstrakten side 330 og side 196.

På skadetidspunktet havde "B" tre mand på opgaven. Derefter var der to mand på opgaven; en mand til inspektion og servicering af "A" og en projektleder.

Der blev lavet daglige registreringer. Registreringerne fremgår af ekstrakten side 328-329. De registreringer, der er foretaget i 2018, vedrører arbejde udført i 2017, men som regnskabsmæssigt først er flyttet over på projektet i 2018. Medarbejderne har forskellige takster. De timesatser, der fremgår af ekstrakten side 434, er salgspriser og ikke medarbejdernes timeløn.

Fakturaen på ekstrakten side 454 vedrører 840 meter, da der i kablet på 280 meter er tre ledere.

"D" indkøbte PEX-kablet for 165 kr. pr. meter (ekstrakten side 187). Herefter skete der viderefakturering til "B" med videredebiteringstillægget på ca. 12 %.

Fakturaen fra "F" (ekstrakten side 301) vedrører tøris til frysning af enderne på det beskadigede kabel, og fakturaen fra "G" (ekstrakten side 303) vedrører containere, der skulle graves ned i jorden, så medarbejderne kunne udføre samlemuffearbejdet tørt og i varme.

Respektafstanden til 60 KV-kablet er angivet til 1 meter. Det er en sikkerhedsafstand. Hvis man skulle arbejde inden for respektafstanden, skulle "B" kontaktes.

Påvisning af et kabel betyder efter hans opfattelse maling med spray på overfladen. Han ved ikke konkret, om der var sket påvisning af det sted, hvor kablet "knækkede" og krydsede Th. Sauers Vej. Det er rigtigt som anført i "B"s "Specifikation af ledningsplaner" (ekstrakten side 139-141), at der, hvor et kabel "knækker", skal laves en frigravning. Det er ikke nok at markere "knækket" på vejen. Entreprenøren burde have sammenholdt det, der fremgik af starthullet og sluthullet, med det, man vidste fra tegningerne.

Michael har forklaret, at han har været ansat i Selskab A/S i 25 år. Han er sjakbajs på boreriggen.

Han blev ringet op af Selskab A/S med besked om at komme til Aalborg samme dag. Han gennemgik herefter tracéen sammen med formanden fra entreprenøren og en repræsentant fra "C" Han havde set ledningsoplysningerne, forinden han gennemgik tracéen. Han har set kortbilagene i ekstrakten side 136 og 137.

Han gik turen med formanden fra entreprenøren og en repræsentant fra "C" De startede ved starthuller og gik til sluthullet. Det regnede kraftigt den pågældende dag. 60 KV-kablet lå i skel helt inde ved husene. Kablet lå således 4-5 meter væk fra Tracéen.

Det er rigtigt, at han havde overset, at 60 KV-kablet "knækkede" og krydsede over vejen. "Knækket" var ikke afmærket på vejen. Han mener, at markeringen fortsatte efter Brønlundsvej, men han kan ikke huske det.

Tegningen i borerapporten (ekstrakten side 166) er lavet af hans makker, Mogens. 60 KV-kablet var sat af inde i hækken. Både starthullet og sluthullet var ca. 1 meter x 2 meter. Skemaet i borerapporten (ekstrakten side 169) er en tjekliste vedrørende kabler. Skemaet udfyldes efter arbejdet og viser således det faktiske arbejde. Andre ledninger i terræn var ikke markeret.

Han sad på maskinen og havde kontakt med sin makker, der gik med søgeboksen. Vidnet er ansvarlig for boreriggens arbejde og planlægningen af arbejdet. Hvis han havde set "knækket", ville han have bedt entreprenøren foretage frigravning, ligesom dybden så også skulle have været målt.

Han var på skadestedet et par dage senere, og da kunne han se, at der var gravet op ved 60 KV-kablet.

Torben har forklaret, at han er uddannet teknikumingeniør inden for el. Han arbejder med skader på teknisk udstyr. På skadetidspunktet var han teknisk chef i "H" rådgiver og renoverer efter skader på teknisk udstyr. "H" udfører også konsulentopgaver.

Han blev kontaktet af **Sagsøger** for at se på det skadede kabel. Kablet lå i en container og tabte olie. Han så også den kabelstump, hvor der var sket skade. Han skulle vurdere reparationsmåden.

Der blev lavet to skaderapporter. Den første skaderapport er fremlagt i sagen (ekstrakten side 180-185), men den anden skaderapport ikke er fremlagt. Levetid var ikke omtalt i den anden skaderapport.

Han kan genkende citatet fra "H" anden skaderapport, gengivet i en mail fra ^{Adciterede} af 19. april 2018 (ekstrakten side 322). Det er ham, der har skrevet skade-

rapporten. Han havde informationerne fra "B" Han kan ikke huske at have talt med entreprenøren.

Det er rigtigt, at han i den første skaderapport har skrevet, at seniorspecialist Jørn fra "I" var klar til at hjælpe med levetidsvurdering af det beskadigede kabel, og at Finn og Anne fra "J" var vidende om oliefyldte kabler og også mente at kunne bidrage til vurdering af levetiden (ekstrakten side 184). Han brugte ikke Jørn og han kontaktede ikke Finn eller Anne Han har ikke kontaktet "I" eller "J"

Skønsmand Ernst har forklaret, at der er en rettelse til hans supplerende skønsrapport vedrørende besvarelse af spørgsmål SS IA (ekstrakten side 102).

Den korrekte besvarelse er: "De samlede omkostninger ved en løsning med 2 skabe vil være billigere end med 1 skab, men da ledningsejer selv har betalt for lægning af nyt kabel fra TH. Sauers Vej til transformerstation, bliver denne løsning med 1 skab billigere for modpart 1".

Herudover kan han vedstå skønsrapporten og den supplerende skønsrapport.

Man begynder at udskifte højspændingskabler som det omhandlede, når de er 40-70 år gamle. Det pågældende kabel var 49 år. Han kan ikke sige, om dette kabel konkret kunne have ligget mere end 70 år. Han har haft kablet til besigtigelse. Der var ikke noget, der tydede på, at kablet var i dårligere stand end normalt. Den anførte levetid er en teoretisk levetid. Han har kendskab til kabler, der har ligget i længere tid. Han har også kendskab til kabler, der på grund af ude fra kommende ting har ligget kortere tid i jorden.

Når han i sin besvarelse af spørgsmål 3.c (ekstrakten side 93) har anført, at entreprenørarbejder og -omkostninger vil udgøre ca. 500.000 kr., er der tale om omkostningerne ved et planlagt arbejde. Som anført i besvarelsen af spørgsmål ID (ekstrakten side 94) skal der ved en akut skade lægges 30-50% til.

Han har i besvarelsen af spørgsmål 3.d (ekstrakten side 93) anført, at timetallet anslås til ca. 150. Timetallet er det samme, uanset om der er tale om et planlagt arbejde eller et akut arbejde. Der er en vis usikkerhed ved hans angivelse af et timeforbrug på 150. 150 timer er set i andre sager, men han vil ikke mene, at et timeforbrug på 250 er "uden for skiven".

Hvis man havde valgt kun at udskifte 280 meter kabel, ville det have været nødvendigt med to spærremuffer og to trykskabe. Imidlertid valgte ledningse-

jeren at udskifte kablet helt til transformerskabet, hvilket betyder, at der kun skulle anvendes en spærremuffe og et kontrolskab.

Der skulle erstattes 280 meter PEX-kabel, to spærremuffer og to kontrolskabe. Den løsning, man valgte, var en samlemuffe, et kontrolskab, 280 meter PEX-kabel og yderligere PEX-kabel frem til transformerstationen.

Efter skaden skulle der erstattes 280 meter kabel med PEX-kable og to spærremuffer, men ledningsejeren valgte at føre PEX-kablet videre til transformerskabet, hvorfor der kun skulle bruges en spærremuffe.

Ole har forklaret, at han siden 2011 har været skadetaksator i **Sagsøger**. Forinden var han ansat i "**Forsikring**". Han arbejder primært med bygningsskader.

Han blev rekvireret af skadeafdelingen, og han tog herefter kontakt til forsyningsselskabet. Han besøgte skadestedet, men da var alle kabler stort set krøvet op, og nye kabler var lagt og dækket til.

Det var hans opgave at sikre, at den skade, der var sket, var en skade, som forsikringsselskabet skulle dække. Han rekvirerede derfor til at lave en levetidsvurdering.

Ud over den fremlagte rapport fra "**H**" er der en rapport mere, hvori der er lavet en præcisering af levetiden for kablerne. Kablerne kunne efter hans opfattelse ligge i 100 år. Han ved ikke, om der blev kontaktet en ekspert vedrørende levetidsvurderingen. Hans vurdering er lavet på baggrund af den første "**H**" rapport, hvori det fremgår, at kablerne kunne ligge yderligere 40 år, dvs. indtil kablerne var 89 år.

Han kan godt huske den opgørelse, som han har lavet i mail af 10. september 2018 (ekstrakten side 456). Afskrivningsprocenten er opgjort ud fra det faktiske skadetidspunkt og ikke ud fra den teoretiske levetid. Den konkrete levetid er 89 år, og det er hans opfattelse, at det er den konkrete levetid, der skal bruges.

Det anførte timeforbrug vedrører internt tilsyn og projektering. Det har intet med den direkte skade at gøre.

Der er ingen reduktion vedrørende spærremuffer, da de er en følgevirkning af skaden. Forsikringsselskabet har betalt for spærremuffer, og forsyningsselskabet har herefter valgt at bruge en del af pengene til et nyt kabel.

Det er et skøn fra hans side, at der skal afskrives på ¼ af udgifterne til entreprenøromkostninger. Den resterende del af omkostningerne er ikke en direkte afledt omkostning.

Der er intet underligt i, at forsikringselskabets kunde valgte at lave en anden løsning end alene udbedring.

Forsikringselskabet har medtaget to spærremuffer i opgørelsen. Der var ikke spærremuffer på oprindeligt, men det skal der sættes på for at forhindre skade. Hvis der havde været spærremuffer på fra starten, skulle man også have set på levetiden for disse.

Det er rigtigt, at fakturaen gengivet i ekstrakten side 315 vedrører to spærremuffer. Han kan ikke huske, om han har set en kreditnota vedrørende den ene spærremuffe.

Det er rigtigt, at entreprenøromkostningerne ved den nye PEX-ledning indebærer en udskydelse af en udgift. Det er også rigtigt, at entreprenøromkostningerne vedrørende den del af PEX-ledningen, der ligger ud over de 280 meter, indebærer udskydelse af en udgift.

Han har i sin opgørelse også foretaget reduktion af skrotværdien, men det er rigtigt, at "skrotværdien er skrotværdien", og at skrotværdien er uafhængig af alderen.

Der er ingen afskrivning på den nye ledning, da det bare er en anden løsning.

Parternes synspunkter

Sagsøger har i sit påstandsdokument i hovedsagen til støtte for den nedlagte påstand anført:

" ...

2.3 Ansvarsgrundlag

Det gøres gældende, at skaden på elkablet kan henføres til fejl og forsømmelser begået af sagsøgte, eller af nogen for hvem sagsøgte hæfter, idet sagsøgte har forsømt at udføre underboringen.

Det gøres nærmere gældende, at skaden kan henføres til fejllæsning af ledningsoplysningerne i forbindelse med sagsøgte's ændring af boredybden.

Der foreligger således en klar og professionel fejl, som med den skærpede ansvarsbedømmelse, der gælder for graveaktører i henhold til led-

ningsejerregisterloven indebærer, at sagsøgte er erstatningsansvarlig over for sagsøger svarende til den nedlagte påstand.

Sagsøgte har oplyst, at denne af bygherre blev anmodet om at ændre boreddybden til 2,3 meter til 1,3 meter på skadesstedet. Netselskabet "B" var ikke bekendt med ændringen af boreddybden fra 2,3 meter til 1,3 meter.

Sagsøgte havde ingen kontakt til Netselskabet "B" i forbindelse med borearbejdet. LER-oplysninger var alene søgt af hovedentreprenør "K" ligesom kontakt til Netselskabet "B"s kabelpåviser skete ved "K" nærmere bestemt Frank Dette fremgår af entreprenørinstruksen, der er fremlagt som bilag D.

Der er foretaget kabelpåvisningen forud for arbejdets igangsætning. Kabelpåvisning skete på stedet den 16. oktober 2017, hvor entreprenørinstruksen også blev underskrevet (bilag 3). Kabelpåvisning og underskrift af entreprenørinstruks sker altid, inden et stykke arbejde igangsættes. Der gives således aldrig tilladelse til gravning i nærheden af Netselskabet "B"s kabler uden påvisning, hvorfor start- og sluthuller ikke kan være etableret inden påvisning, som anført på svarskriftets side 3 øverst.

Ved påvisningen blev det understreget, at der ved eventuel underboring på kryds af Net-selskabet "B"s kabler skulle ske frigravning af disse for at sikre nøjagtig position i forhold til borearbejdet. Dette understøttes af, at der ifølge entreprenørinstruksen i bilag D stilles krav om tildekning af kabler hver dag til fyraften (bilag D, hvor det anføres: "Der er opdækning på kabel hver aften ved arbejds ophør" [sic]).

Efter skaden var opstået, og Netselskabet "B"s eltekniker ankom til skadesstedet, var første mundtlige forklaring fra entreprenørfolkene på stedet, at de havde troet, at 60 kV-kablet løb parallelt med underboringen langs hele TH. Sauers vej. De forklarede, at de ikke havde været opmærksomme på, at kablet krydsede midt på bakken.

2.4 Opgørelse af kravet

2.4.1 Dagsværdiopgørelse og fastsættelse af afskrivningsfaktor

Den nedlagte påstand er opgjort på baggrund af sagsøgers forsikringsudbetaling til sagsøgers forsikringstager, jf. bilag 1, men reduceret som følge af en dagsværdiberegning.

Det gøres gældende, at tabet er opgjort korrekt og fuldt ud dokumenteret, idet der også henvises til landsrettens præmisser i dommen UfR2013.1996H, som blev tiltrådt af Højesteret:

"Som anført af byretten kan det lægges til grund, at et forsikringselskab som udgangspunkt ikke udbetaler større erstatning til skadelidteforsikringstageren, end hvad der er krav på efter forsikringsbetingelserne, og tabets størrelse, som for mange posters vedkommende ikke kan beregnes præcist, fastsættes efter forhandlinger mellem parter med modstridende interesser under medvirken af særligt sagkyndige."

Som det fremgår af bilag 1, er den samlede forsikringsudbetaling opdelt på en række poster, og den nærmere dagsværdiurdering er foretaget således:

Vare 3 x 1 leder pexkabel	kr.	166.311,60
---------------------------	-----	------------

Henset til kablets levetid er der foretaget afskrivning med 56 %, hvorefter kravet udgør kr. 73.177,00.

Afskrivningsfaktoren er fastsat på baggrund af den af "H" udarbejdede rapport vedrørende skade skadesvurdering af 13. november 2017 (bilag 3). Af ekspertudtalelsen på rapportens side 5 fremgår, at kablet (foruden skadesforvoldelsen) sagtens kunne have ligget yderligere 40 år. På den baggrund fastsatte sagsøgers taksator afskrivningsfaktoren til 56 %, hvilket fremgår af taksators dagsværdiopgørelse af 10. september 2018 (bilag 4).

En tilsvarende afskrivning er foretaget på det gravearbejde direkte forbundet med at udskifte ledningen, som er skønnet til at udgøre ca. 25 % af de opgjorte entreprenøromkostninger på kr. 744.253,27, idet det øvrige udgør reetablering af belægning såsom fliser, asfalt, kantsten og øvrige forhindringer i overfladen, som ledningsejer ikke opnår nogen leve-tidsforlængelse på. Der er derfor foretaget afskrivning på 25 % svarende til kr. 186.063,00, som efter afskrivning med 56 %, udgør kr. 81.867,72. Herefter udgør sagsøgers regreskrav vedrørende entreprenøromkostninger kr. 640.057,99 ($744.253,27 \cdot 0,75 \% + 81.867,72$).

For så vidt angår fradrag for skrotværdien af gamle oliekabler, er der foretaget en tilsvarende afskrivning, hvorefter beløbet udgør kr. 15.134,00.

2.4.2 Det samlede krav

Det samlede regreskrav kan herefter opgøres således:

Beskrivelse		Udbetalt Beløb	iht. bilag nr.		Dagsværdi (regreskrav)
"A" opgørelse 2 x spærremuffer	kr.	1.122.165,72	Bilag 16 og 22	kr.	1.122.165,72
Entreprenør-omkostninger, gravning 200 meter	kr.	744.253,27	Bilag 11, s. 1 "Fremmed ydelse" samt underbilag 7 og 8 tillagt videredebiteringsprocent på 12,0545	kr.	640.057,99
Øvrige eksterne udgifter	kr.	35.003,13	Bilag 23	kr.	35.003,13
Timeforbrug til projektering og eget tilsyn	kr.	234.050,51	Bilag 24	kr.	234.049,95
Vare – 3x1 leder pexkabel	kr.	166.311,60	Bilag 11 samt 25	kr.	73.177,00
Fradrag skrotværdi gamle olie-kabler	kr.	- 34.395,20	Bilag 26	kr.	-15.134,00
I alt	kr.	2.267.389,03		kr.	2.089.319,82
+ Opbevaring af kabel	kr.	23.709,25	Bilag 27	kr.	23.709,25
I alt	kr.	2.291.098,28			2.113.029,07

2.4.3 Baggrunden for fakturering af 2 stk. spærremuffe

På baggrund af den første skønserklæring kan det lægges til grund, at der ved sagsøgte arbejder forvoldtes skade på kablet. Efter skønsmændens besvarelse af spørgsmål 2, må det lægges til grund som dokumenteret, at "[k]ablet er beskadiget således, at alle kobberledere er mast sammen, og

at der er fri adgang til kablets indvendige dele, hvorved olien, som er en del af isoleringen og kølingen af kablet, er lækker ud."

Det kan endvidere lægges til grund, at en udbedring med udskiftning af den beskadigede del af APBF-kablet var nødvendig som følge af sagsøgt skadeforvoldelse, jf. svaret på spørgsmål 3, 9 og IB nr. 2.

Det er påpeget af sagsøgte og af skønsmanden, at der til udbedringen alene er anvendt 1 stk. spærremuffe, mens der er faktureret for 2 stk. Det er korrekt, at der til den anvendte udbedringsmetode er anvendt 1 stk. spærremuffe i stedet for 2 stk. Den anvendte udbedringsmetode har dog været dyrere end løsningen med 2 stk. spærremuffer, hvorfor "B" selv har afholdt differencen mellem løsningen med 2 stk. spærremuffer og den valgte løsning. Af samme grund er regreskravet mod sagsøgte opgjort på baggrund af en løsning med 2 stk. spærremuffer.

Det skadede kabel var et APBF-kabel (oliekabel). Sagsøgte beskadigede 280 meter af APBF-kablet, som under alle omstændigheder skulle udskiftes med PEX-kabel, da det ikke længere er muligt at anskaffe nyt APBF-kabel.

Skønsmanden bekræfter under besvarelsen af spørgsmål 3 og 9 i den første skønserklæring, at APBF-kabel var ødelagt (herunder at der var trængt bentonit ind i kablet, jf. svaret på spørgsmål IG), og at det ikke kunne repareres på forsvarlig måde, hvorfor det var nødvendigt at udskifte APBF-kablet på begge sider af skadesstedet frem til nærmeste spærremuffe. Til udbedring var det ifølge skønsmanden nødvendigt at anvende følgende, jf. svaret på spørgsmål 3 og 6:

- 1) 280 meter PEX-kabel
- 2) 2 stk. spærremuffe og 2 stk. trykskabe
- 3) Sand for tilfyldning
- 4) Fliser og asfalt til belægninger
- 5) Entreprenørarbejder (anslået til "ca. kr. 500.000")
- 6) Internt timeforbrug til projektering, planlægning og tilsyn (ca. 150 timer)

En udbedring af skaden, hvor den ikke-beskadigede del af APBF-kablet bibeholdtes, ville altså kræve anvendelse af to spærremuffer, idet der skal monteres en spærremuffe i hver ende af PEX-kablet, jf. også skønsmandens svar på spørgsmål 3. Efter at have undersøgt udbedringsmulighederne viste det sig, at løsningen med 2 spærremuffer i praksis ville kræve flere omkostningstunge tilføjelser, idet der blandt andet skulle

etableres et ekstra trykskab og signalkabel hertil, da der skal være et trykskab ved hver spærremuffe med henblik på tilsyn med spærremufferne.

Sagsøgers kunde valgte i stedet en alternativ (og dyrere, men mere fremtidssikret) løsning, som bestod i udskiftning af (også) en del af det ikke-beskadigede APBF-kabel til fordel for PEX-kabel. Det foregik derved, at APBF-kablet udskiftedes fra 1 nyindkøbt spærremuffe til nærmeste anlæg. Skønsmanden bekræfter ved besvarelsen af spørgsmål IF, at den omstændighed "[a]t ledningsejer har valgt selv at betale for udskiftning af olie-kablet fra skadestedet nærmest transformerstationen betyder, at der kun skal anvendes 1stk spærremuffe og 1stk trykskab. [...0 Hvis APBF-kablet til transformerstationen ikke var blevet skiftet skal der anvendes 2stk spærremuffer og 2stk trykskabe med overvågningsledninger. Denne løsning er noget mere bekostelig, end den valgte".

Skønsmanden har ved besvarelsen af spørgsmål SS IA oplyst:

"De samlede omkostninger ved en løsning med 2 skabe vil være billigere end med 1 skab, da ledningsejer selv betalt har for lægning af nyt kabel fra TH. Sauers Vej til transformerstationen hvorfor denne løsning med 1 skab bliver billigere for modpart 1." [sic][egen fremhævnings]

I besvarelsen på spørgsmål SS IB oplyser skønsmanden, hvilke omkostninger/forhold der er inddraget i vurderingen af, hvilken udbedringsløsning der er billigst:

"I vurderingen er der taget hensyn til omkostninger for trykskabe, signalledninger, montering og afprøvning, nedlægning af nyt kabel på den omtalte strækning og det forhold, at ledningsejer selv har bekostet udskiftning af kabel fra TH. Sauers Vej til transformerstation." [egen fremhævnings]

Det fremgår således tydeligt, at skønsmanden ved vurderingen af, hvilken udbedringsløsning der er billigst, ikke har medtaget "B"s egen udgift til udskiftning af APBF-kablet til PEX-kabel på strækningen fra toppen af Knud Rasmussens Vej til 60 kV stationen, i alt kr. 2.639.462,00. Den løsning, som skønsmanden beskriver som den billigste, er således kun den "billigste", hvis der bortses fra beløbet på kr. 2.639.462,00.

Når omkostningerne til udskiftning af APBF-kablet til PEX-kabel på strækningen fra toppen af Knud Rasmussens Vej til 60 kV stationen medtages, er løsningen med 2 stk. spærremuffer og kabelskabe således uomtvisteligt det billigste alternativ.

Sagsøger har alene udbetalt forsikringssum i henhold til den billigst mulige løsning, og sagsøgte er således ikke blevet opkrævet betaling for omkostningerne til den dyrere løsning. Sagsøgers kunde har selv afholdt de omkostninger, som oversteg prisen på løsningen med 2 spærremuffer.

Det er således korrekt, at sagsøgers kundes udbedringsløsning ikke har indebåret indkøb og montering af 2 spærremuffer, men alene af 1 spærremuffe. Herved var skaden imidlertid ikke udbedret, idet der enten krævedes montering af spærremuffe nr. 2 eller udskiftning af det resterende APBF-kabel frem til anlægget. Sagsøgte er blevet opkrævet betaling for den billigste løsning, som ville bestå i montering af PEX-kabel med 2 spærremuffer (uden der er faktureret omkostninger til det krævede trykskab og signalkabel til spærremuffe 2). Det har derfor ikke belastet sagsøgte, at sagsøgers kunde har valgt en dyrere løsning.

Sagsøgte skal som ansvarlig skadevolder tilpligtes at erstatte udgifterne til den billigste virksomme udbedring, her svarende til udbedring med 2 stk. spærremuffer, uanset at der konkret er anvendt en anden - og dyrere - udbedringsløsning.

2.5 De afholdte entreprenøromkostninger

Det bemærkes, at skønsmanden har skønnet, at entreprenøromkostninger forbundet med udbedringen ville beløbe sig til ca. kr. 500.000, jf. svaret på spørgsmål 3, litra c.

"B"s udbedring har medført entreprenøromkostninger på samlet set kr. 640.057,99, hvilket ligger en smule over det af skønsmanden anslåede beløb.

Sagsøgte har ikke med skønsmandens skønsmæssige overslag over entreprenøromkostninger forbundet med en skadesudbedring som den af sagen omhandlede løftet bevisbyrden for, at der ikke er grundlag for at kræve det fulde beløb på entreprenøromkostninger dækket af den ansvarlige skadevolder. Udbedringen har de facto kostet kr. 640.057,99 i eksterne entreprenøromkostninger, og sagsøgte skal derfor tilpligtes at betale dette beløb.

..."

Selskab A/S har i sit påstandsdokument i hovedsagen til støtte for den nedlagte påstand anført:

"...

ANBRINGENDER

Til støtte for den af sagsøgte nedlagte påstand gøres det gældende:

at det fremsatte erstatningskrav skal nedsættes eller bortfalde som følge af udvist egen skyld hos "B" ,

idet "B" har begået fejl i forbindelse med afmærkning af det beskadigede kabel forud for påbegyndelse af den styrede underboring, blandt andet ved ikke at angive dybde, samt ikke at angive det sted, hvor kablet krydsede den planlagte borestrækning, og

idet "B" ikke forlangte prøvegravning, herunder det sted, hvor kablet krydsede den planlagte borestrækning,

at det fremsatte erstatningskrav bestrides i sin helhed,

idet kravet er udokumenteret,

idet erstatningsopgørelsen ikke er baseret på det udbedringsarbejde, der rent faktisk er foretaget,

idet der rent faktisk alene er anvendt en spærremuffe, hvor skønsmanden følgelig har afvist, at der kan kræves erstatning for to (skønsmandens svar på spørgsmål 7),

...

idet den af sagsøger anvendte timepris vedrørende internt timeforbrug i øvrigt er udokumenteret,

idet den anvendte pris pr. gravet meter er for høj,

idet den såkaldte videredebiteringsprocentsats ikke kan anvendes,

idet det gamle oliekanal under alle omstændigheder skulle have været udskiftet, hvorfor der skal foretages fradrag herfor,

idet der i et eventuelt erstatningskrav således skal foretages fradrag efter princippet om nyt-for-gammelt på minimum 56 %, jf. stævningen side 3,

idet erstatningsopgørelsen på trods af flere provokationer fremstår som uoverskuelig og uforståelig, hvorfor det ikke er muligt for sagsøgte at foretage en kontrol heraf, og

at det skal tillægges processuel skadevirkning, at sagsøger ikke har opfyldt sagsøgtes provokationer.

..."

Selskab A/S har i sit påstandsdokument i adcitationssagen til støtte for den nedlagte påstand anført:

" ...

ANBRINGENDER

Til støtte for den af adcitanten nedlagte påstand gøres det gældende:

at adcitanten har tegnet ansvarsforsikring hos adciterede, som dækker i tilfælde af graveskader, jf. bilag adc. 1, side 29, vedrørende "Graveansvar",

at der i forsikringsaftalens afsnit om graveansvar er indsat en sikkerhedsforholdsregel, jf. forsikringsaftalelovens § 51, der opstiller en række betingelser for forsikringsdækning,

at disse betingelser alle er overholdt,

at adcitanten således indhentede gravetilladelse fra myndighederne forud for arbejdets påbegyndelse, og modtog ledningsoplysninger fra hovedentreprenøren, hvilket ej heller ses at være bestridt,

at adcitanten endvidere foretog en selvstændig undersøgelse af ledningers og kablens placering inden udførelse af den i hovedsagen skadegørende styrede underboring,

idet adcitanten undersøgte tracéets forløb for samtlige kabler, inklusiv det i hovedsagen beskadigede,

idet ledningerne blev påvist af ledningsejeren "B" ved markeringer på asfalten, hvorfor der ikke var tvivl om kablets placering, men blot dybden, og

- idet der forud for arbejdets påbegyndelse var gravet et start- og et sluthul,
- at adcitanten endvidere anvendte kortmateriale/ledningsoplysninger under arbejdets udførelse,
- at adcitanten således er berettiget til forsikringsdækning,
- at det er adciterede, der har udarbejdet forsikringsvilkårene,
- at enhver uklarhed i forsikringsvilkårene fortolkes til ugunst for adciterede,
- at det til forsikringsaftalelovens § 51 i teori og praksis opstillede bestemthedskrav ikke er overholdt ved udformningen af den konkrete sikkerhedsforholdsregel,
- at det i den forbindelse ikke kan indfortolkes i den pågældende sikkerhedsforholdsregel, at der er et krav om prøvegravning, men
- at der alene er krav om, at det er undersøgt, hvor ledninger og kabler er anbragt, og
- at en eventuel overtrædelse af sikkerhedsforskriften ikke som angivet i forsikringsaftalelovens 51 er foretaget af "den sikrede eller nogen, for hvem det påhviler at påse forskriftens gennemførelse",
- idet den eventuelle overtrædelse blev foretaget af personer, der ikke har et sådan overordnet ansvar, at de falder ind under den af forsikringsaftalelovens § 51 omfattede personkreds.

..."

Adciterede har i sit påstandsdokument i adcitationssagen til støtte for den nedlagte påstand anført:

" ...

3. Opsummerende:

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det opsummerende gældende som hovedanbringender:

Overordnet er betingelserne og forudsætninger for forsikringsdækning ikke opfyldt, hvorfor der ikke er forsikringsdækning for den indtrådte skade.

Det kan i sagen lægges til grund, at der var indhentet LER-oplysninger og oplysninger fra ledningsejere, oplysninger som var retvisende i forhold til det beskadigede elkabel.

Adcitanten har desuagtet ageret i strid med både LER oplysninger og den korrekte markering/påvisning på jorden af elkablets forløb.

Adcitanten har groft tilsidesat de gældende forsikringsbetingelsers sikkerhedsforskrifter, ved ikke inden arbejdets påbegyndelse med den fornødne omhu, at undersøge hvor ledninger og kabler var anbragt og/eller ved ikke at anvende oplysningerne under arbejdets udførelse.

Allerede fordi skaden skete og adcitantens medarbejdere var i så væsentlig vildfarelse om Elkablets faktiske forløb langs borestrækningen, kan det lægges til grund, at LER-materiale eller markeringer ikke har været anvendt eller ikke anvendt korrekt, i forbindelse med arbejdets udførsel.

Det er ubestrideligt adcitanten, der som sikrede under omhandlede police (bilag Adc. 1), skal løfte bevisbyrden for at have opfyldt de for gravesforsikringen gældende sikkerhedsforholdsregler jf. FAL § 51, stk. 1.

Denne bevisbyrde har adcitanten ikke løftet og kan ikke løfte, allerede fordi de faktuelle oplysninger om skadestedet og skadeforløbet, i enhver henseende tilsiger det modsatte.

At omhandlede beskadigede elkabels dybde ikke fremgår af LER-registreret er almindeligt for LER, og dette forhold burde alene have skærpet adcitantens agtpågivenhed ved arbejdets tilrettelæggelse og udførsel.

Når de for graveskadedækningen gældende forsikringsbetingelser således de facto ikke er efterlevet, er adcitere ikke berettiget til forsikringsdækning.

Det bestrides i øvrigt at koncipistreglen kan føre til et andet resultat, allerede fordi tvisten ikke vedrører fortolkning af forsikringsvilkår, som efter en ordlydsfortolkning er utvetydige.

Adcitantens anerkendelse af skadeforvoldelse kan heller ikke føre til andet resultat for så vidt angår forsikringsdækning.

Adcitanten må således friholde adciterede for enhver omkostning forbundet med inddragelsen under nærværende sag.

..."

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Rettens begrundelse og resultat

Hovedsagen - BS

Ansvarsgrundlaget

Det lægges efter bevisførelsen, herunder Thorbjørn forklaring, til grund, at Selskab A/S modtog ledningsoplysningerne og tegningerne vedrørende det pågældende 60 KV-kabel af entreprenøren. Af tegningerne over ledningerne (ekstrakten side 137) fremgår, at 60 KV-kablet krydsede Th. Sauersvej og fortsatte ad Brønlundsvej. Der skulle derfor have været gravet fri det pågældende sted. Thorbjørn har forklaret, at Michael og makkeren Mogens skulle have opdaget dette, og at det er en fejl, at de ikke gjorde det. Michael har forklaret, at det er rigtigt, at han havde overset, at det pågældende 60 KV-kabel "knækkede" og krydsede vejen, og Selskab A/S har da også erkendt at være skadevolder, men har gjort gældende, at "B" har udvist egen skyld i form af utilstrækkelig afmærkning af det beskadigede kabel forud for påbegyndelsen af den styrede underboring.

Det fremgår af borerapporten (ekstrakten side 169), at 60 KV-kabler skal være sat af eller frigravet. Af rapporten, der er underskrevet af Michael makker, Mogens, fremgår endvidere, at der vedrørende det pågældende 60 KV-kabel er sat kryds ved "Markering foretaget i terræn". Michael har forklaret, at kablets "knæk" ikke var markeret på vejen. Han mener, at markeringen fortsatte efter Brønlundsvej, men han kan ikke huske det.

Selskab A/S er således erstatningsansvarlig over for Sagsøger idet skaden på kablet kan henføres til fejl eller forsømmelser begået af Selskab A/S eller nogen, for hvem Selskab A/S hæfter, idet underboringen ikke er udført i overensstemmelse med ledningsoplysningerne i de udleverede tegninger.

Uanset om "B" måtte have foretaget utilstrækkelig eller forkert afmærkning i terræn af kablet, finder retten henset til, at det er ubestridt, at Selskab A/S har modtaget korrekte oplysninger om og korrekte tegninger over kablets place-

ring, at det ikke kan bevirke, at Selskab A/S erstatningsansvar skal nedsættes eller bortfalde som følge af udvist egen skyld.

De enkelte poster i Sagsøger påstand

Sagsøger regreskrav mod Selskab A/S er opdelt på en række poster. En del af disse poster indeholder et videredebiteringstillæg på 12,0545 %. Det er under sagen oplyst, at virksomhedsstrukturen hos "D" frem til årsskiftet 2018/2019 var således, at "D" udførte arbejder på "B"s vegne og herefter videredebiterede omkostningerne til "B" med tillæg af en videredebiteringsprocentsats på 12,0545.

Retten finder indledningsvis, at videredebiteringstillægget ikke kan indgå i **Sagsøger** regreskrav mod Selskab A/S da der ikke skal være fortjeneste på poster, der indgår i regreskravet.

a) Fakturering af 2 stk. spærremuffer

Det lægges i overensstemmelse med skønsmandens besvarelse af spørgsmål 2, 3, 9 og IB nr. 2 til grund, at kablet var beskadiget, og at udskiftning af den beskadigede del af kablet var nødvendig som følge af Selskab A/S skadeforvoldelse.

Det skadede kabel var et oliekabel, og der er enighed om, at der derfor skulle ske udskiftning til et PEX-kabel, da det ikke længere var muligt at anskaffe et nyt oliekabel.

Det fremgår af besvarelsen af spørgsmål 3 og 9, at det var nødvendigt at udskifte kablet på begge sider af skadestedet frem til nærmeste spærremuffe. Det fremgår endvidere af besvarelsen af spørgsmål 3, at det var nødvendigt at anvende 280 meter PEX-kabel, 2 stk. spærremuffer, sand for tilfyldning, fliser og asfalt til belægninger, entreprenørarbejder og internt timeforbrug til projektering, planlægning og tilsyn.

Det lægges i overensstemmelse med skønsmandens besvarelse af spørgsmål 6 til grund, at en udbedring af skaden, hvor den ikke-beskadigede del af kablet blev bibeholdt, således ville kræve anvendelse af 2 stk. spærremuffer, idet der skal monteres en spærremuffe i hver ende af PEX-kablet, og ske etablering af et ekstra trykskab og signalkabel, da der skal være et trykskab ved hver spærremuffe med henblik på tilsyn med spærremufferne. Spærremufferne var således ikke en del af det normale ledningsnet og montering af spærremuffer ville kun være nødvendig som afspærring på grund af skaden. Montering af spærremuffer har således ikke medført forlængelse af levetiden på det skadede ka-

bel, og der skal derfor ikke foretages levetidsreduktion på udgiften til spærremuffer.

"B" valgte imidlertid en anden løsning, som bestod i udskiftning af olieka­blet til PEX-kabel fra toppen af Knud Rasmussens Vej til transformerstationen, hvilket indebærer, at der kun skulle anvendes 1 stk. spærremuffe og 1 stk. trykskab. "B"s udbedringsløsning har således ikke indebåret indkøb og montering af 2 spærremuffer, men alene af 1 spærremuffe. Herved var skaden imidlertid ikke udbedret, idet der enten krævedes montering af endnu en spærremuffe eller udskiftning af det resterende olie­kabel frem til transformerstationen. Der er enighed om, at "B" selv har betalt for udskiftning af det resterende olie­kabel frem til transformerstationen.

Det lægges i overensstemmelse med skønsmandens korrigerede besvarelse af spørgsmål SS IA til grund, at de samlede omkostninger ved den udbedringsløsning, som "B" har valgt, er lavest, da "B" selv har betalt for lægning af nyt kabel fra Th. Sauers Vej til transformerstationen. "B" har således selv afholdt de omkostninger, der oversteg prisen på udbedringsløsningen med 2 stk. spærremuffer.

Selskab A/S skal herefter erstatte **Sagsøger** udgifterne til den billigste løsning bestående i montering af 2 spærremuffer, uden at der er faktureret omkostninger til det krævede trykskab og signalkabel til spærremuffe 2.

Retten tager herefter den del af **Sagsøger** påstand, der vedrører 2 stk. spærremuffer, til følge med 1.004.796 kr. svarende til den pris, der fremgår af fakturaen fra "A" (ekstrakten side 315-316).

b) Vare – 3 x 1 leder PEX-kabel

Der er enighed om, at det beskadigede olie­kabel bestod af et enkelt kabel på 280 meter med 3 indvendige ledere, at det nye PEX-kabel består af 3 enkeltledere, og at der derfor skulle bruges 3 x 280 meter, i alt 840 meter PEX-kabel til en samlet pris på 138.600 kr.

Der er endvidere enighed om, at det beskadigede olie­kabel på skadestidspunktet havde en alder på 49 år. Det fremgår af skønsmandens besvarelse af spørgsmål 1, at en sædvanlig levetid for det gamle olie­kabel skønnes at være 60-70 år, hvis det ikke bliver udsat for udefra kommende påvirkninger. Skønsmanden har under hovedforhandlingen præciseret, at der er tale om en teoretisk levetid.

"H" der har rådgivet **Sagsøger** i anledning af skaden, har i en rapport af 13. november 2017 vedrørende det gamle olie­kabels levetid anført, at Finn fra "J" havde udtalt, at kablet "sagtens kan ligge endnu 40 år",

og at Jørn fra "I" var klar til at hjælpe med levetidsvurdering af det beskadigede kabel. Torben der på skadestidspunktet var teknisk chef i "H" har forklaret, at han ikke kontaktede hverken "J" eller "I" vedrørende levetidsvurdering. Der er herefter ikke tilstrækkeligt grundlag til at tilsidesætte skønsmandens vurdering af den teoretiske levetid, og retten lægger derfor en levetidsreduktionen på 70 % til grund.

Den del af **Sagsøger** påstand, der vedrører PEX-kabel, tages på den anførte baggrund til følge med $138.600 \text{ kr.} \times 0,3 = 41.580 \text{ kr.}$

c) Entreprenøromkostninger

Entreprenøromkostningerne vedrører udgifter til det gravearbejde, der er udført for at udskifte det beskadigede kabel, og udgifter til retablering af belægninger, herunder fliser, asfalt, kantsten og øvrige forhindringer i overfladen. Af de fremlagte fakturaer fremgår, at entreprenøromkostningerne udgør 539.669 kr. (bilag 7, ekstrakten side 330) og 121.863 kr. (bilag 8, ekstrakten side 196), i alt 661.532 kr.

Selskab A/S har under hovedforhandlingen accepteret, at kravet udgør 661.532 kr. Herefter, og da det indledningsvis er anført, at der ikke kan pålægges et videredebiteringstillæg, tager retten den del af **Sagsøger** påstand, der vedrører entreprenøromkostninger, til følge med det nævnte beløb.

d) Øvrige eksterne udgifter

Øvrige eksterne omkostninger, der vedrører følgeomkostninger til kran, hjælpemidler m.v., er opgjort til 35.003,13 kr.

Der er enighed om, at kravet kan medtages, ligesom der er enighed om kravets størrelse. Retten tager derfor også den del af **Sagsøger** påstand, der vedrører øvrige eksterne udgifter, til følge.

e) Timeforbrug til projektering og eget tilsyn

Carsten der er ansat i "B" har forklaret, at der blev lavet daglige registreringer af timeforbruget. De registreringer, der er foretaget i 2018 (ekstrakten side 329), vedrører ifølge Carsten arbejde, der er udført i 2017, men som regnskabsmæssigt først er flyttet over på projektet i 2018.

Der foreligger ingen yderligere dokumentation for registreringerne fra 2018, og der er heller ikke i processkrifter eller under hovedforhandlingen nærmere redegjort for, hvorfor disse registreringer er overført fra en anden sag. Det er på den anførte baggrund ikke bevist, at registreringerne fra 2018 vedrører ka-

belskaden, og retten tager således ikke den del af påstanden, der vedrører timeforbrug registreret i 2018, til følge.

Selskab A/S har accepteret et timetal på 201,5 timer svarende til, at registreringerne fra 2018 ikke medtages. Retten lægger herefter et timetal på 201,5 timer til grund.

Carsten har endvidere forklaret, at medarbejderne havde forskellige takster, og at de timesatser der er anført, er salgspriser og ikke medarbejdernes timeløn. Da "B" ikke skal tjene penge på projektering og eget tilsyn, finder retten, at timesatsen passende kan fastsættes til 375 kr., som accepteret af Selskab A/S og svarende til en månedsløn på ca. 55.000 kr.

Retten tager herefter den del af Sagsøger påstand, der vedrører projektering og eget tilsyn, til følge med $201,5 \text{ timer} \times 375 \text{ kr./time} = 75.562,50 \text{ kr.}$

f) Fradrag – skrotværdi gamle oliekabler

Sagsøger har i opgørelsen af kravet foretaget levetidsreduktion af skrotværdien. Carsten har forklaret, at han i sin opgørelse har foretaget reduktion af skrotværdien, men at det er rigtigt, at "skrotværdien er skrotværdien", og at skrotværdien er uafhængig af alderen.

Retten finder, at skrotværdien er den samme, uanset hvor lang tid der er forløbet, og at der derfor ikke er grundlag for at foretage levetidsreduktion af skrotværdien. Skrotværdien fastsættes herefter til 34.395 kr., som også accepteret af Selskab A/S

g) Opbevaring af kabler.

Sagsøger har opgjort kravet vedrørende opbevaring af kabler til 23.709,25 kr. Selskab A/S har ikke haft indsigelser mod dette krav.

Retten tager herefter den del af Sagsøger påstand, der vedrører opbevaring af kabler, til følge med 23.709,25 kr.

Opgørelsen af kravet

På grundlag af ovenstående tager retten herefter Sagsøger påstand til følge således:

Fakturering af 2 stk. spærremuffer	1.004.796,00 kr.
------------------------------------	------------------

Vare – 3 x 1 leder PEX-kabel	41.580,00 kr.
Entreprenøromkostninger	661.532,00 kr.
Øvrige eksterne omkostninger	35.003,13 kr.
Timeforbrug til projektering og eget tilsyn	75.562,50 kr.
Fradrag – skrotværdi gamle oliekabler	- 34.395,00 kr.
Opbevaring af kabler	<u>23.709,25 kr.</u>
I alt	<u>1.807.787,88 kr.</u>

Af kravet forrentes 1.749.075,50 kr. med procesrente fra den 14. december 2018, svarende til 30 dage efter fremsendelse af stævningsudkastet, jf. rentelovens § 3, stk. 2, mens 35.003,13 kr. forrentes fra den 6. april 2021 og 23.709,25 kr. forrentes fra den 11. maj 2021, svarende til tidspunktet for disse kravs fremsættelse.

Adcitationssagen – BS

Selskab A/S har tegnet erhvervsansvarsforsikring, herunder graveskadedækning, hos ^{Adciterede} med en selvrisiko på 25.000 kr.

Vedrørende graveansvar fremgår det af forsikringsbetingelserne pkt. 2, at det bl.a. er en forudsætning for dækning, at den sikrede forinden arbejdets påbegyndelse har undersøgt, hvor ledninger, kabler og kloakker er anbragt, og at materialet er anvendt i forbindelse med arbejdets udførelse.

Der er tale om en sikkerhedsforskrift, jf. forsikringsaftalelovens § 51, der hjemler en ubetinget handlepligt for den sikrede til at iagttage sikkerhedsforskriften, i enhver henseende at efterleve sikkerhedsforskriften forinden arbejdets påbegyndelse og at sikre, at forskriften fortsat efterledes i forbindelse med arbejdets udførelse

Det er ubestridt, at der var indhentet LER-oplysninger og oplysninger fra ledningsejere, og at oplysningerne var retvisende i forhold til det beskadigede kabel.

Kravene til agtpågivenhed må antages at være skærpede i forbindelse med såkaldt styret underboring. De skærpede krav til agtpågivenhed gælder ikke blot i forbindelse med selve borearbejdets udførelse, men i høj grad også i forbindelse med arbejdets planlægning, idet en omhyggelig planlægning minimerer risikoen for at lave skader på ledninger mv. i forbindelse med arbejdets udfø-

relse. Der henvises til Vestre Landsrets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2014, side 1252.

Selskab A/S har gjort gældende, at det ved markeringer på vejen var vist, at det pågældende kabel fortsatte ad Th. Sauers Vej. Retten finder, at Selskab A/S ved en grundig gennemgang af de modtagne LER-oplysninger m.v. burde have konstateret, at det pågældende kabel "knækkede" ved Brønlundsvej og ikke fortsatte ad Th. Sauers Vej. Ved ikke at foretage en grundig gennemgang af de modtagne oplysninger har Selskab A/S tilsidesat de elementære forholdsregler til forebyggelse af den nærliggende risiko for betydelige skader, som også uden særlig forskrift herom ubetinget skulle iagttages. Selskab A/S har således ikke udvist fornøden agtpågivenhed, og skaden er derfor undtaget fra dækning under den tegnede erhvervsansvarsforsikring. Retten tager herefter ^{Adciterede} frifindelsespåstand til følge.

Efter hovedsagens udfald skal Selskab A/S betale sagsomkostninger til Sagsøger med 219.349 kr., hvoraf 150.000 kr. vedrører udgifter til advokatbistand, 51.020 kr. vedrører udgifter til retsafgift, og 18.329 kr. vedrører udgifter til syn og skøn og afhjæmning af skønsmanden. Den del af sagsomkostningerne, der vedrører udgifter til advokatbistand, er inkl. moms, da Sagsøger ikke er momsregistreret, og retten har ved fastsættelsen af heraf lagt vægt på sagens værdi, hovedforhandlingens varighed af 1½ dag og på, at der har været afholdt syn og skøn i sagen.

Efter adcitationssagens udfald skal Selskab A/S betale sagsomkostninger til ^{Adciterede} med 150.000 kr. Sagsomkostningerne vedrører udgifter til advokatbistand og er inkl. moms, da ^{Adciterede} ikke er momsregistreret. Retten har ved fastsættelsen af sagsomkostningerne lagt vægt på sagens værdi, hovedforhandlingens varighed af 1½ dag og på, at der har været afholdt syn og skøn i sagen.

THI KENDES FOR RET:

Sagsøgte, Selskab A/S skal 14 dage til sagsøgeren, Sagsøger betale 1.807.787,88 kr. med procesrente af 1.749.075,50 kr. fra den 14. december 2018, af 35.003,13 kr. fra den 6. april 2021 og af 23.709,25 kr. fra den 11. maj 2021.

Inden 14 dag skal Selskab A/S betale sagsomkostninger til Sagsøger med 219.349 kr.

Adciterede, frifindes.

Inden 14 dage skal adcitanten, Selskab A/S betale sagsomkostninger til ^{Adciterede} med 150.000 kr.

Sagsomkostningerne bliver forrentet efter rentelovens § 8 a.

Vejledning

Retten har afsagt dom i sagen.

Hvis du er utilfreds med afgørelsen, kan du som udgangspunkt anke (klage over) dommen til landsretten. Hvis du kun er utilfreds med dommens afgørelse om sagsomkostninger, kan du kære (klage over) denne del af afgørelsen til landsretten.

Ikke alle afgørelser kan ankes eller kæres

Du kan kun anke dommen, hvis forskellen mellem byrettens dom og det resultat, du ønsker at opnå i landsretten, er over 20.000 kr. Hvis forskellen er mindre, skal du have tilladelse fra Procesbevillingsnævnet for at anke.

Landsretten kan afvise at behandle en ankesag, hvis landsretten vurderer, at der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald i landsretten.

Du kan kun kære afgørelser om sagsomkostninger, hvis omkostningsbeløbet er fastsat til mere end 20.000 kr., eller hvis retten har bestemt, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger, og du kræver, at modparten skal betale mere end 20.000 kr. I andre situationer kan du kun kære omkostningsafgørelsen, hvis du får tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Frister for at anke og kære

Fristen for at anke er **4 uger** fra dommens dato. Hvis du ikke kan anke uden en tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere en ansøgning til Procesbevillingsnævnet inden **4 uger**.

Fristen for at kære omkostningsafgørelsen er **2 uger** fra dommens dato. Hvis du ikke kan kære afgørelsen uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere en ansøgning til Procesbevillingsnævnet inden **2 uger**.

Sådan gør du, hvis du vil anke eller kære

Du kan anke dommen på minretssag.dk ved at trykke på knappen "Opret appel" og derefter vælge "Anke" og følge vejledningen. Hvis du vil kære omkostningsafgørelsen, skal du vælge "Kære" og følge vejledningen.

Hvis du søger om tilladelse til anke eller kære hos Procesbevillingsnævnet, skal du indlevere din ansøgning til Procesbevillingsnævnet. Du kan ikke indlevere

ansøgningen på [minretssag.dk](https://www.minretssag.dk).

Du kan læse mere på [domstol.dk](https://www.domstol.dk).